

2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) від 11.05.2011 р. // БД «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (дата звернення: 24.02.2026).

3. Гендерний мейнстримінг. *Національна соціальна сервісна служба України*. Опубліковано 10 квітня 2025 року. URL: <https://nssu.gov.ua/news/hendernyi-meinstryminh> (дата звернення: 24.02.2026).

ШАРОВАТОВА Олена

доцентка кафедри підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки у сфері цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, кандидатка педагогічних наук, доцентка

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ ТА ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА ЯК ШЛЯХИ УТВЕРДЖЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Євроінтеграційний курс України передбачає не лише економічні та політичні реформи, а й глибокі соціокультурні трансформації, зокрема у сфері забезпечення гендерної рівності та формування гендерної культури суспільства [1]. Особливої уваги потребує молодь як стратегічна соціальна група, що визначатиме подальший розвиток демократичних цінностей і соціальної стабільності держави.

Формування гендерної культури молоді є важливою складовою реалізації гендерної політики, оскільки саме в молодіжному середовищі закладаються уявлення про соціальні ролі жінок і чоловіків, толерантність, недискримінацію та повагу до прав людини. Водночас сучасні умови воєнного стану актуалізують гендерні аспекти безпеки, що безпосередньо пов'язані із захистом вразливих груп населення, запобіганням гендерно зумовленому насильству та забезпеченням рівних можливостей у секторі безпеки й оборони.

Незважаючи на законодавче закріплення принципу рівних прав і можливостей жінок і чоловіків [1], рівень гендерної культури серед молоді залишається недостатнім. Проблеми формування гендерної культури молоді зумовлюються рядом чинників:

- усе ще наявним домінуванням традиційних стереотипних уявлень про «чоловічі» та «жіночі» ролі;
- відсутністю системних просвітницьких програм;
- фрагментарністю гендерної освіти в закладах загальної середньої та вищої освіти;

– недостатнім рівнем підготовки педагогічних кадрів у сфері гендерної проблематики;

– обмеженою кількістю навчально-методичних матеріалів.

Гендерна культура передбачає не лише знання про рівність прав, а й сформовані ціннісні установки, що базуються на принципах партнерства, взаємоповаги, недискримінації та соціальної відповідальності. Без цілеспрямованого освітнього впливу ці якості не формуються автоматично [2].

Гендерна освіта в Україні має декларативний характер і не інтегрована системно в навчальні програми. У більшості випадків вона обмежується окремими темами в курсах правознавства, соціології, педагогіки.

Відтак, основними проблемами в умовах сьогодення залишаються:

– відсутність обов’язкових дисциплін із гендерної проблематики;

– низька поінформованість молоді про європейські стандарти гендерної рівності;

– нестача міждисциплінарного підходу.

Як результат, молодь часто сприймає гендерну політику як формальну вимогу, а не як інструмент забезпечення соціальної справедливості та безпеки.

В умовах війни особливої уваги набувають гендерні аспекти безпеки, що охоплюють: захист жінок і дітей від насильства, підтримку внутрішньо переміщених осіб, інтеграцію жінок у сектор безпеки та оборони, реабілітацію військовослужбовців і ветеранів, протидію дискримінації за ознакою статі.

Гендерно чутливий підхід у сфері безпеки дозволяє враховувати специфічні потреби різних соціальних груп та забезпечувати ефективніше реагування на кризові ситуації [2]. Формування гендерної культури молоді в цьому контексті сприяє зменшенню рівня агресії, підвищенню соціальної згуртованості та розвитку культури ненасильства.

Перспективами розвитку та напрямками вдосконалення системи реалізації гендерної політики в Україні доцільно вважати: інтеграцію гендерної освіти в усі рівні освітньої системи, починаючи зі школи; розробку спеціалізованих навчальних курсів для студентської молоді; підвищення кваліфікації педагогів у сфері гендерної проблематики; посилення просвітницької діяльності серед молоді; запровадження гендерно чутливих підходів у програми безпеки та соціального захисту; розширення співпраці з європейськими інституціями у сфері обміну досвідом та найкращими практиками.

Отже, формування гендерної культури молоді є необхідною умовою успішної реалізації гендерної політики України в контексті євроінтеграції. Недостатній рівень гендерної освіти та сучасні виклики безпеки вимагають комплексного підходу, що поєднує освітні, соціальні та правові механізми. Розвиток гендерно орієнтованої освіти сприятиме утвердженню демократичних цінностей, підвищенню рівня соціальної безпеки та формуванню відповідального громадянського суспільства, що відповідає європейським стандартам.

Список використаних джерел:

1. Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні на період до 2030 року: затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 № 752-р.

2. Людина, суспільство, держава: гендерний вимір: кол. монографія / за заг. ред.: К. Б. Левченко, І. М. Сопілко; Нац. авіац. ун-т; ГО «Ла СтрадаУкраїна». Київ; Одеса: Фенікс, 2024. 324 с.

ШЕВЦОВ Дмитро

*студент навчально-наукового інституту
права та соціального менеджменту
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

ЗОЗУЛЯ Євген

*професор кафедри державно-правових
дисциплін навчально-наукового інституту
права та соціального менеджменту
Донецького державного університету
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор*

АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС У СФЕРІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: ЗДОБУТКИ ТА ПОТОЧНІ ВИКЛИКИ

Процес інтеграції України до Європейського Союзу вимагає глибинної та всеосяжної трансформації національної правової системи. Одним із фундаментальних стовпів європейського права виступає безумовне забезпечення гендерної рівності. Відповідно до базових європейських стандартів, гендерний мейнстримінг має бути органічно інтегрований у всі політичні процеси та сфери суспільного життя.

Необхідно підкреслити, що незважаючи на безпрецедентні виклики та економічні труднощі, спричинені повномасштабною російською агресією, Україна демонструє стійку політичну волю до узгодження власного законодавства з передовими нормами ЄС. Цей шлях супроводжується низкою вагомих інституційних здобутків, які доводять серйозність намірів держави, проте водночас оголюють глибокі структурні проблеми, що потребують подальшого системного нормативного врегулювання.

До цього необхідно зазначити, що проривом у формуванні політики для країни-кандидата стала розробка Індексу гендерної рівності для України у 2025 році. Створення цього інструменту є проявом готовності держави до повної